

Кито Лоренц (1938) е един от най-популярните съвременни лужишки поети и преводачи. Роден в лужишкото село Слепе (Шлайфе) в отчасти асимилирано от немската среда семейство, той научава лужишки език едва в гимназията в Хошебуз (Котбус). Завършва славистика и педагогика в Липск (Лайпциг) и единадесет години е асистент в Института по лужишка етнология в Будишин (Бауцен). Покъсно работи като драматург на Лужишкия народен ансамбъл, няколко години е ръководител на Клуба на младите лужишки писатели. Пише както на лужишки, така и на немски език. Първата му стихосбирка – “Нови времена – нови сватби” (“*Nowe časy – nowe kwasy*”), излиза през

1961 г. и още през 1962 г. е преиздадена. Следват я написаната на лужишки и немски книга “Струга – картини от нашия пейзаж” (“*Struga – wobrazy našeje krajiny*”, “*Struga – Bilder einer Landschaft*”, 1967), “Ключове и пътица” (“*Kluče a riče*”, 1971), “Прочистване на лъките” (“*Flurbereinigung*”, 1973), избрани стихотворения в поредицата “Лужишка поезия” (“*Serbska poezija*”, 1979, 1982), “Страна на думите” (“*Wortland*”, 1984), “Ти до мен” (“*Tu rorno mi*”, 1988), “В една красиво обрисувана неделя” (“*An einem schönbemalten Sonntag*”, 2000), “Осемнадесет стихотворения от годините 1990–2002” (“*Achtzehn Gedichte der Jahre 1990–2002*”, 2002), “Листа като езици” (“*Zungenblätter*”, 2002), “Невъзвисяният Берлин” (“*Die Unerheblichkeit Berlins*”, 2000–2002), “Неподходящи цветове” (“*Karsy-barby*” – “*Fehlfarben*”, 2004) и др.

Кито Лоренц пише филмови сценарии, превежда славянска поезия на немски, издава и популяризира произведенията на лужишките класици и на съвременните автори – Х. Зейлер, М. Виткойц, Я. Барт-Чишински, Б. Дирлих, М. Кравец и др. Носител е на литературната награда на лужишката академия Домовина (1962 и 1968), наградите “Хайнрих Хайне” (1974), “Хайнрих Ман” (1991), “Кунстпрайз Берлин” (за литература, 1992). През 1995 е отличен от немската фондация “Шилер” за литературно творчество. Член е на немския ПЕН-клуб.

Представените тук преводи са от стихосбирката “Ти до мен” (1988).

Kito Lorenc**WĚSTA KONWEKSNA ŹEDŹBA**

Samotna połojca chodźi sama
po zemi, po horach, po korčmach tež,
nihdy nihdže ta nima ničo,
hižo widźi wšudžom wšo dwoje:
kerki a kamienie, sekle a suki,
porsty a palcy, pieršć a popjeł,
ptaki a waki, woheń a wodu,
włosy a wusy, měch a morchej,
herca a husle, Hanku a klanku.

Druhdy zda so tej połojcy
wšo napoľ pusto a prózdno,
sama chodźi přez wětry a wjedra,
wšojedne hać w poľdnjo abo w poľnóc,
chroble chodźi přez pimpus a pampus,
přez Prusy a Rusy, Čechi a Lechi,
po husćinach pusćinach.

Spěw a směw wona njeznaje ženje,
ani hrěch ani směch – jenož jónu
chce žiwa być spoľna, nic po połojcy
so bětlować z bětłkom, z poľdrakom.
Ani přenju lěpšu, ani lěpšu njecha –
za druhej połojcy pyta, za tamnej:
Wona ma wěstu konweksnu žedźbu
a pyta wěstu konkawnu žadosć.

...Mjeztym je wona sama přez horu,
a z hory wšo samo wot so běži.
(W hamtach sej hubu drěja, chwilu:
Hdy by jenož połojca połojcow chcyla
swoju tamnu nadeńć – kajka by to
dopoľdnja hižo mobilita była!)

Кито Лоренц

ЕДИН ИЗПЪКНАЛ КОПНЕЖ

Една самотна половина ходи сама
по земята, по върхове и по кръчми,
никога никъде нищо си няма,
вече всичко наоколо ѝ се вижда двойно:
храсталаци и камънаци, въжета и възли,
пръсти и палци, пръст и пепел,
птици и мушици, вода и огън,
коса и мустаци, мях и морков,
цигулар и цигулка, Ханка и кукла.

Друг път ѝ изглежда на тази половина
всичко наполовина пусто и празно,
броди сама през ветрове и безветрия,
все едно по пладне ли или в полунощ,
храбро минава през блата и пампаси,
през пруси и руси, чехи и лехи,
през гъсталаци и пущинаци.

Нито песен, ни усмивка познава,
нито грях, нито смях – веднъж само иска
да бъде жива изцяло, не наполовина
допълнена с четвърт, нито с едно и половина.
Нито първата срещната иска, ни най-добрата –
търси си другата половина, онази,
която има един изпъкнал копнеж
и търси една вдлъбната нужда.

... Междувременно тя самата е като планина,
а от планината всичко самичко си тръгва.
(В канцелариите си дерат гърлата, момент:
Ако само половината от половините бе пожелала
да намери своята съответна – каква ли
тълпа още до обед би се събрала!)

TELEFONAT

Njesłyšiš mje? Ja će widžu,
 kak s nachilenej šiju
 słuchatko dżeržiš,
 je wóipna k wuchu tłóčiš
 pod kudżerkami,
 we wóčku smějate złoćawki –
 ow ty żałbowana liška,
 njeswjata Marja Častochocyća,
 wusłyš mje!

ČITAMOJ

Hłowu schilenu k hłowje
 šitamij naju knihu,
 šitamoj wotprědka dozady,
 wotprědka hač dozady.
 Druhdy ty porst nutř położyš,
 druhdy ja porst abo tež palc
 za měrkuš, a so rozmołwjamoj.
 Naraz so ty prašeš:
 Luby, chceš ty wotzady?
 Wězo, luba, zo chcu ja
 z tobu tež raz wotzady
 doprědka čitač naju knihu!
 ...Ty so dolěwa za mnu wobhladnješ
 z pohladom cybnjeneje centaurki,
 twoja konjaca wopuś leći
 naprawo doprědka.

ПО ТЕЛЕФОНА

Не ме ли чуваш? Аз те виждам
 как извиваш шия,
 слушалката притискаш
 любопитно към ухото
 под немирните къдрици,
 в очите блясват две искрици,
 ах ти, хитрушо лисице,
 несвета Честоискаща девице,
 чуй ме!

ЧЕТЕМ СИ

Глава до глава наклонили,
 четем си двамата книга,
 четем я от края до края,
 от най-отпред , та чак до отзад.
 Понякога ти пхваш пръст,
 понякога аз пръст или палец
 между страниците и си говорим.
 Внезапно ти питаш:
 Искаш ли, мили, отзад?
 Разбира се, мила, че искам
 веднъж с теб и отзад
 напред да четем двамата книга!
 ... Ти ме поглеждаш отляво
 с поглед на бясна кентавърка,
 твоята конска опашка полита
 напред и надясно.

Z BRĚMJEŠKA HÓDANČKOW

Nad bowom čapnjena
 wužimaš z kisałym mjezwočom
 wonu alkalisku kapalcu
 a dejersce na mnje hladaš,
 kiž ja hladam na twoju džiwnu robotu,
 ty pilna maruša.
 A moji štyrjo bratřikojo
 zjednočeni do wody džeja,
 a tón najwjetši ma hłowu najprěňši mokru,
 a zaso mje, dwunohačk na třinohačku
 sedžo cybaš
 ?

ГАТАНКА ОТ ТРУДНИТЕ

Приклеknала над ведрото
 изстискваш с кисела физиономия
 онази алкална течност
 и гледаш към мен като доячка,
 аз пък гледам твоята чудна дейност,
 работлива пчеличке.
 А моите четири братчета
 се гмуркат едновременно,
 а главата на най-големия първа се намокря,
 и отново, двукрачко върху трикрачко,
 ме възсядаш и подмяташ
 ?

TUTA SUKNJA

Ty případnje pódla mje w tutej sukni
za blidom zjawneje pincy
Ja případnje swoju ruku na tutu suknju
w naju případnej rozmołwje
za blidom zjawneje pincy
Ty případnje swoju kolemapu
na moju ruku na tutej sukni
Ja kaž případnje so rozhladuju
po tej zjawnej pincy
Ty kaž případnje dele hladaš
na moju tajnje rosćacu zapinanosc
Tola zwěsćimoj w naju mjeztym
zaměrnej rozmołwje
zo smój případnje wobaj za měr
Potom ty w tutej sukni
přede mnu schody horje
z teje zjawneje pincy
- Sće wy případnje hižo raz
wot delka do cyrkwinskeho zwona hladali
kotrehož pałka čaka na
njedźelske zwonjenje?

BAJKA – NJEBAJKA

Běštaj pak něhdy muž a žona,
muž sydaše nahi w tym kuće,
žona sydaše naha w druhim.
Muž hladaše na žonu, žona
hladaše na muža – a hladataj
hišće na so, jelizo so nahladaťoj
a nabojaťoj njejtaj

ТАЗИ РОКЛЯ

Ти до мен случайно с тази рокля
на масата в кръчмата
Аз ръката си случайно върху тази рокля
в случайния ни разговор
на масата в кръчмата
Ти случайно своята папка
над ръката ми върху тази рокля
Аз сякаш случайно се оглеждам
из тази кръчма
Ти сякаш случайно гледаш надолу
към закопчаното ми място което тайно набъбва
Само констатираме междувременно
в нашия изкуствен разговор
че случайно и двамата обичаме изкуството
След това ти с тази рокля
пред мен по стълбите нагоре
навън от кръчмата
– Дали случайно сте поглеждали
отдолу към църковната камбана
езикът на която чака
неделния празничен звън?

НЕПРИКАЗНА ПРИКАЗКА

Имало едно време мъж и жена,
мъжът седял гол в единия ъгъл,
жената седяла гола в другия.
Мъжът гледал жената, жената
гледала мъжа – и все още се гледат,
за да видят, не са ли си омръзнали
или уплашили един от друг.

PŘED SPJACEJ RÓŽU

Kak hinak fałdowana tola sy, Róža
hač kóžda druha!
Nutřkownej hubje w kóždym wokomiku
wjetšej hač wonkownej mikawčkatej,
jazyčk wjetši hač huba – tak
wčipny z njeje
hlada či stajnje.
Njebě to hižo twój posledni bjezspanc
či prajiš, zo ty sy
mjeznohi rjeńša hač druge
mjezwoči?
Róža!
Ty přespiš swój čas
a mój tež.

ПРЕД СПЯЩАТА РОЗА

И все пак колко дипло имаш, Роза,
повече от всяка друга!
Вътрешните устни във всеки момент
по-големи от онези отвън с ресниците,
езичето по-голямо от устата – така
любопитно от нея
непрестанно поглежда.
Не ти ли е казал вече твоят последен
безсънник, че ти си
между краката по-хубава, отколкото някои
между ушите?
Роза!
Ти проспиваш своето време
и моето също.

NAD LISTOM

Ach moja kraka, płuwaš w swoim wulkim akwariju
 rjenje wobswětlenym – njebě namaj lěpje
 tehdy na dnje čmoweho morja? Bjez džěła wisaja
 wot tebe njeličomne ruki a nohi naju wobjimanjow,
 zmoršćene na nich wšě cycawe nopaški, džělene
 wot mojeje kože, přezrudny twój pysk,
 hižo njewusměrjeny do mnje, napohlad skići.
 Tak płuwaš wot scěny k scěnje doprědka
 a wupušćiš čornidło na mnje za škleńcu:
 “Čas dale dže, njesměmoj wróco hladać...”

НАД ПИСМОТО

Ах, моя сепия, ти плуваш в своя просторен
 добре осветен аквариум – не ни ли бе по-хубаво тогава
 на дъното на тъмното море? Бездейно са увиснали от тебе
 безчетните ръце, крака, с които се прегръцахме,
 присвити са по тях всичките смукалца, откъснати
 от кожата ми, твоят скръбно смръщен клон,
 който вече не към мене гледа, е само външност.
 Така плуваш напред от стена до стена
 и пращаш мастило към мен през стъклото:
 “Времето продължава нататък, не бива да гледаме н

Превод от горнолужишки: **Таня Ламбрева**
 Редактор на превода: **Елена Любенова**

